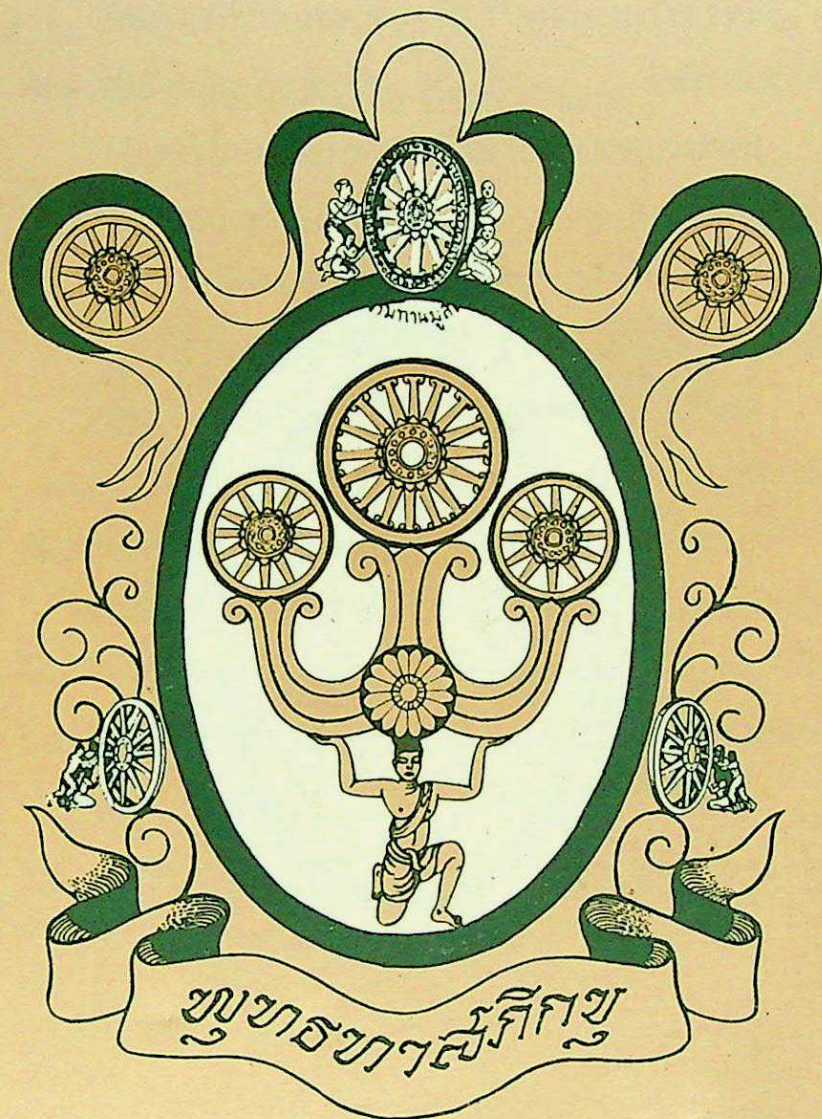

ธรรมศาสตร์ในการปิดบាយ

[ชุดหมอนล้อ อันดับ ๗๙]

อุทิศนา

จักรธรรมะมาลัย	จะหมุนทั่วทั้งธาตุตรี
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธทรงประสงค์ ฯ
มั่นหมายจะเสริมศาสน์	สถาปน์โลกให้อยู่ยง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกศุขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้เลวลู่สู่เดรัจฉาน ฯ
จะทุกข์ทนทั้งคืนวัน	พินาศกันบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษัทพระพุทธองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกผองผ่องพ้นภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศทั่วทั้งธาตุตรี ฯ

พ.ท.

๒๕๒๓

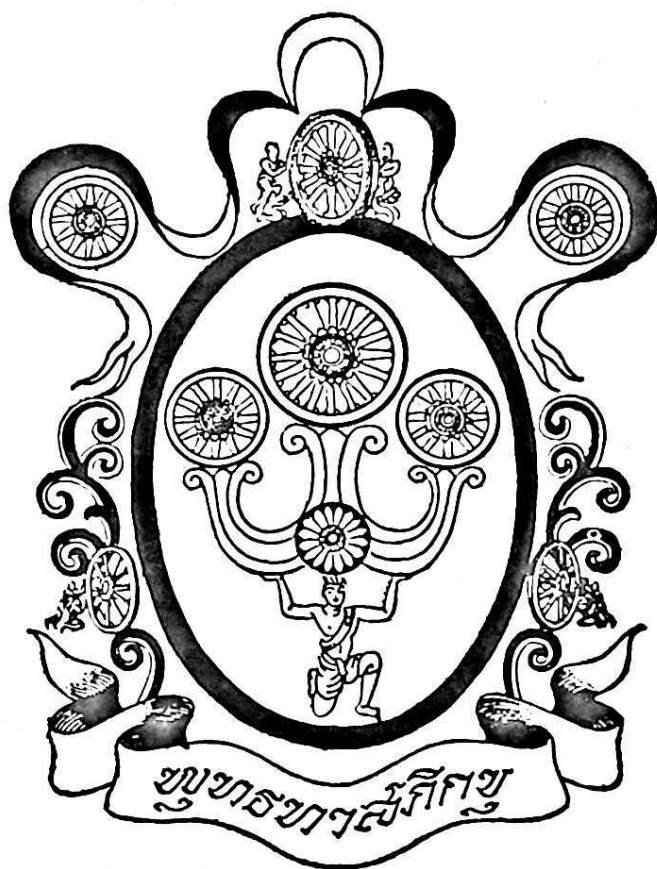

พิมพ์ที่ : มิตรนราการพิมพ์

259/142 ซอยพิบูลย์เวศม์ 2 สุขุมวิท 71 พระโขนง คลองเตย กรุงเทพฯ 10110
โทร. 392-0146 แฟกซ์ 381-0238

ธรรมศาสตร์ในการปิดอบาย

[ชุดหมุนล้อ อันดับ ๗๙]

๑๔ กันยายน ๒๕๔๐

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๕,๐๐๐ เล่ม

តែវិស័យ យ៉ាងនេះ អីស្តី !

១ តែវិស័យ យ៉ាងនេះ ហេតុអ្វី អីស្តី យ៉ាងនេះ ?

ឆ្លើយ : យ៉ាងនេះ អីស្តី !

២ តែវិស័យ យ៉ាងនេះ ហេតុអ្វី អីស្តី យ៉ាងនេះ ?

ឆ្លើយ : តែវិស័យ យ៉ាងនេះ ហេតុអ្វី អីស្តី យ៉ាងនេះ ?

คำปรารภ

การวัดค่าในหนังสือชุดขนาดเล็กระบบจักรวาลนี้ ซึ่งเผยแพร่
แพร่ ก็โดยมุ่งจะหาผลการศึกษาแห่งวิถีธรรม เพื่อวัดค่า-
ประจักษ์ ส่วนแต่เมื่อโลกเรา จะมีความวิเศษ ทางจิต ทาง-
ปัญญา อันอุดมสมบูรณ์.

ดังนั้น เป็น ปรัชญาอันแท้ ของชีวิต, แต่เราสนใจ
กันเพียงปรัชญาอันที่หาเหตุผล สัมพันธ์ร่วมกัน. ชีวิตอันที่หา
ปรัชญาอันที่แท้ นั้น เป็น ชีวิตอันที่แท้แล้ว และเป็นความจริงสูง-
ล้ำ ยิ่งไปกว่า การที่หาเหตุผลร่วมกัน เพราะหาปรัชญาอันที่แท้, ซึ่ง
นั้นจะเปรียบกับ มิได้เคย. จิตมนุษย์อันที่แท้จักหา
ความจริง นั้น เป็น ความจริงทางจิตของแต่คน และจะหา
อันที่แท้แก่กันและกัน จนกระทั่งถึง ระดับจิตสัพพัญญู
เป็นอันดี.

เป็นความจริงของมนุษย์ที่ถูกถ่ายทอด คือ การที่หา
กัน มีความสุขเป็นอันดี และมีความสัมพันธ์ใน
ชีวิตอันที่แท้ ประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น อยู่ภายใต้การเป็นอัน
ดี และตลอดไป. นับว่ามนุษย์ ซึ่งอยู่ภายใต้การ-
ที่หา อันที่แท้ คือ การใช้ประโยชน์จากชีวิต มีความเป็น
มนุษย์ อันที่ถูกถ่ายทอด และสมบูรณ์.

ข้อหนึ่งของชีวิต คือความเป็นผู้รัก-ซึ่งกันและกัน-ทุกชั้น
ทุกชั้น ตั้งแต่สัตว์ต่ำ ถึงสัตว์สูง ก็คือความรักอันที่แท้-
นี่คือ; คือความรักที่แท้จริง ซึ่งมิใช่ ความรักที่เห็นแก่ตนเท่านั้น

จุดนี้ที่ฉัน ก็จะเป็นผลให้โลกทั้งใบได้เกิดความสุข
ต่อไปสันติภาพ แล้วเป็นปิตุมาตาก็สมบูรณ์แล้ว ของคน
ประชา สามารถเจริญ พินิจ มานุษยชาติ ให้สูงขึ้น

9/10/2020

ไมททพลาสมา โดนา,
๑๓ พย. ๕๕

ธรรมศาสตร์ในการปิดบทย

นักศึกษา ผู้ถือโอกาสบวช เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมะเป็นพิเศษทั้งหลาย,
ในการบรรยายเรื่อง ธรรมศาสตร์ เป็นครั้งที่ ๙ นี้ ผม
จะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า ธรรมศาสตร์ในการปิดบทย เป็น
อันดับแรก.

ขอให้ทบทวนถึงข้อความที่แล้ว ๆ มา ว่าเราใช้ธรรมศาสตร์
ในทุกกรณีในทุกระดับ จะเป็นเรื่องศีลธรรมหรือเรื่องปรมัตถธรรม
ก็อยู่ในลักษณะที่ต้องใช้ธรรมศาสตร์ด้วยกันทั้งนั้น. เดียวนี้เรา
พูดถึงในโลกปัจจุบันนี้ เราจะใช้ธรรมศาสตร์ในเรื่องอะไรเป็น

เรื่องแรก? ก็จะมองเห็นได้ต่อไปว่า จะต้องใช้ในเรื่องการปิด
 อบาย เป็นเรื่องแรกที่สุด เพราะว่าปัญหาของโลกโดยพื้นฐาน
 ทั่วไป มันก็คือเรื่องคอบาย ยิ่งโดยสมัยนี้ด้วยแล้ว ก็ยังมีอบาย
 มากขึ้น เพราะว่ามันมีปากทางของอบายมากขึ้น. ตัวอบายนั้น
 อย่างหนึ่ง เรียกว่าอบาย แล้วปากทางของมันอีกอย่างหนึ่ง
 เรียกว่าอบายมุข แปลว่าปากทางของอบาย.

เดี๋ยวนี้เรารู้จักสิ่งที่เรียกว่าอบายกันน้อยเกินไป หรือ
 เรียกว่ามันเฉยอยู่บ้างก็มี จึงไม่ค่อยมีการปิดอบาย หรือปิดได้
 สำเร็จ. ฉะนั้นเราจะต้องเริ่มพูดเรื่องนี้กันบ้าง ทำเป็นเรื่องแรก
 ก่อน ซึ่งจะต้องใช้สิ่งที่เรียกว่าธรรมศาสตร์ฯ ลงไปที่เรื่องนี้ก่อน;
 นับตั้งแต่ตัดความงมงายที่ว่า อบายคืออะไรนี้ ไปเสียเป็นเรื่องแรก
 ก่อน.

ทุกเรื่องจะมีความหมายเป็น ๒ อย่างเสมอ

หลักเกณฑ์เรื่องภาษาคนภาษาธรรมนั้นแหละ ต้องเอา
 มาใช้อยู่เสมอ เพื่อจะรู้เรื่องสิ่งที่มีอยู่เป็น ๒ ชั้น: ชั้นธรรมดา

สามัญ เห็นได้ง่ายเข้าใจได้ง่าย ที่เขาพูดกันอยู่ตามธรรมดาสามัญ, แล้วก็ชั้นที่ลึกซึ้ง เข้าใจกันได้ยาก พูดกันอยู่แต่ในหมู่ผู้รู้.

แต่มันน่าขันที่ว่า ที่พูดกันอยู่เข้าใจกันอยู่โดยง่ายนั้น กลับไม่ใช่สิ่งที่แท้จริง หรือที่สำคัญ; เพราะมันรู้กันได้ง่าย พูดกันอยู่ได้ง่าย ในหมู่คนที่รู้อะไรน้อยหรือไม่รู้อะไร; กระทั่งเรื่องของคนโง่คนงมงาย ซึ่งเขาจะต้องหลอกให้ทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่พวกคนโง่เหล่านั้นไม่อยากจะทำ.

ยกตัวอย่างเช่น การสงเคราะห์ผู้อื่น ถ้าความเห็นแก่ตัวมีมาก ใคร ๆ ก็ไม่อยากจะทำ ฉะนั้นจึงต้องมีการบอกให้ทำ ในลักษณะที่เหมือนกับหลอก เช่นจะให้ทำบุญอย่างนี้. ถ้าจะให้ทำเพื่อการเสียสละแก่เพื่อนมนุษย์ เพื่อสันติภาพอันใหญ่หลวงนี้ ก็ไม่ค่อยมีใครทำ ก็ต้องหลอกว่าทำแล้วได้บุญ ตัวเองได้มากกว่า ไปอยู่ในสวรรค์ซึ่งมันแสนจะสบายยิ่งกว่าอย่างนี้ คนจึงทำ. เรื่องอย่างนี้มันจึงแพร่หลายดาษดื่นที่สุด ในหมู่คนที่ไม่มีสติปัญญาเพียงพอ แล้วก็มีผลดีในการที่จะให้ทำ ถ้าไม่อย่างนั้นก็ไม่ทำหรอก จึงต้องใช้อุบายอย่างนี้กันไปก่อน จะเรียกว่าหลอกก็ได้เหมือนกัน แต่ว่าหลอกให้ทำดี การหลอกอย่างนี้ไม่ถือว่า

บาป เพราะว่าไม่ได้หลอกเอามาเป็นของตัวเอง; มุสาที่ว่าบาป
จัดไว้เป็นของบาป มันหลอกเอามาเป็นของผู้หลอก. ฉะนั้นใน
เรื่องของภาษาคนระดับธรรมดาทั่วไป จะต้องมีการอย่างนี้ จะ
ต้องบัญญัติหรือสรรคไว้ในลักษณะนั้น. แต่ถ้าผู้มีปัญญา
แล้วก็มองเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เอง
แล้วก็ยินดีที่จะทำอย่างนั้นโดยบริสุทธิ์ ไม่ต้องหวังผลประโยชน์
กำไรอะไร ให้เป็นหลายเท่าตัวหลายร้อยเท่าตัว เป็นการค้ากำไร
เกินควร. นี่เป็นความเขลาอันหนึ่ง ซึ่งจะต้องตัดกันเป็นเรื่อง
แรกที่สุด ด้วยธรรมศาสตร์นี้ มันก็มีอยู่หลายเรื่องด้วยกัน
ฉะนั้นจึงยกเอาเรื่องอบายมาเป็นเรื่องแรก.

ทุกคนก็จะได้ยินคำว่าอบาย หรือการตกอบาย แต่ที่ได้
ยินโดยมากนั้น ก็ว่าตกนรก ซึ่งเป็นเพียงอย่างหนึ่งของอบาย
หลายๆอย่าง. เดียวนี้เราพูดกันว่าอบาย ก็พูดกันเสียให้หมดเลย
ว่ามันมีสักกี่อย่าง หรือก็ความหมาย.

อบาย ๔

คำว่าอบาย ก็ตรงกันข้ามกับคำว่าสบาย คำว่าสบาย เราก็พอจะรู้จักกันดี, ถ้าอบายแล้วมันตรงกันข้ามกับคำว่าสบาย เว้นไว้แต่จะมีมิฉฉาฏฐิมากเกินไปเท่านั้นแหละ ที่จะกลับกันเสียได้ เอาอบายมาเป็นสบาย เอาสบายไปเป็นอบาย แต่ตามปกติธรรมดาแล้ว ก็ควรจะรังเกียจสิ่งที่เรียกว่าอบาย ที่ตรงกันข้ามกับคำว่าสบาย.

อบายก็แปลว่า ไม่มีความเจริญ หรือความสะดวก สบายอะไรต่าง ๆ ก็กลายเป็นความเดือดร้อน; แต่เดือดร้อนก็มีอยู่หลายชนิด ความเสื่อมเสียมีอยู่หลายชนิด. ที่เขาเรียกกันทั่วไปติดปาก สำหรับคำว่าอบายมีอยู่ ๔ อย่าง คือนรก เจริจฉาน เปรต อสุรกาย; บางทีก็เรียงลำดับเป็นอย่างอื่น แต่ที่พูดกันติดปากก็เรียงลำดับอย่างนี้ว่า นรก เจริจฉาน เปรต อสุรกาย คล้าย ๆ กับว่าจะเรียงลำดับจากที่เสื่อมเสียมากเดือดร้อนมากไปหาที่มันเดือดร้อนน้อย. คำทั้ง ๔ คำนี้ เราต้องรู้จักความหมาย หรือเข้าใจถึงความหมายอันกว้างขวาง ดีกว่าที่จะรู้แต่ตัวคำนั้น ๆ

แล้วก็มีคามหมายแคบ ๆ ตามตัวหนังสือ นั้น ๆ.

นรก

ความเดือดร้อน ความรู้สึกที่เป็นทุกข์ทรมาน

คำว่า นรก เราก็เคยเห็นภาพนรก ได้ยินเขาเล่าเรื่องนรก ว่าตายแล้วตกนรก แล้วก็ไปอยู่ใต้ดิน ข้างล่างลงไป ตรงกันข้าม กับสวรรค์ที่อยู่ข้างบน หรือสูงขึ้นไป. นรกก็มีอยู่เป็นชั้น ๆ ๆ ๆ ร้อนมากที่สุดชั้นนอเวจีมหานรก แล้วแต่ละชั้น ๆ ก็มีการทรมาน ต่าง ๆ กัน เหมือนภาพเขียนผนังโบสถ์ โดยมากก็เป็นภาพที่เข้ารูป กันกับบาปที่คนกระทำ แล้วเป็นนรกตามความหมายในภาษาคนที่เคยพูดหรือเคยสอนกันมาแล้ว ตั้งแต่ก่อนพุทธกาลโน้น ก็สอน สืบ ๆ กันมา จนกระทั่งทุกวันนี้ ก็ยังสอนอยู่ นรกในภาษาคน.

ส่วนนรกในภาษาธรรมนั้น ไม่ต้องรอต่อตายแล้ว ที่นี้ เดียวนี้ก็มี แล้วก็ไม่ต้องอยู่ใต้ดินด้วย มาอยู่ในหัวใจคน. นี่ ลองคิดต่อไปว่า มันจะมาอยู่ได้อย่างไรในหัวใจคน? ก็ลองแบ่ง หัวใจคนเป็น ๒ ประเภท เป็นซีกข้างบน เป็นซีกข้างล่าง, ซีก

ข้างบนก็คือถูกหรือดี ชีกข้างล่างก็ผิดหรือเลว. ฉะนั้นนรกก็ต้องอยู่ในหัวใจชีกข้างล่างหรือชีกข้างเลว ชีกข้างทำผิด; มันก็ร้อนใจอยู่ในหัวใจชีกข้างเลว ไม่ต้องรอต่อตายแล้ว ไม่ต้องลงไปใต้ดิน มันอยู่ในหัวใจคนสบายไปเลย พูดอย่างเด็กๆ.

แล้วที่ยิ่งไปกว่านั้น ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้มีอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่าผัสสาตนิคนรก นรกอยู่ที่อวัยวะสำหรับทำการสัมผัส, อวัยวะสำหรับทำการสัมผัส ก็คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ๖ อย่าง ที่เรียกว่าอายตนะภายใน; นรกอยู่ที่นั่น คือนรกเป็นไปที่นั่น.

นี่จึงไม่ต้องลงไปให้ลึกอะไรที่ไหน มันอยู่ที่การสัมผัสทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ด้วยอวิชชา แล้วมันเกิดความร้อน เตือดร้อนเสื่อมเสียขึ้นที่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ. หมายความว่าความรู้สึกที่เป็นทุกข์ทรมาน ที่เข้ามาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แล้วจะรู้สึกอยู่โดยประสาท ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ.

ถ้าเราเห็นอะไรด้วยความโกรธ มันก็เป็นนรกอยู่ที่ตา, ฟังอะไรด้วยหูด้วยความโกรธ มันก็เป็นนรกอยู่ที่หู, ดมกลิ่นรับกลิ่น

อะไรด้วยความโง่ มันก็มีนรกอยู่ที่จุมก. แล้วก็ทันควันที่นั่น และเดี๋ยวนั้น ไม่ต้องรอ ไม่ต้องรอเวลา แต่ว่าความร้อนที่มันจะมีอยู่ในระยะยาวต่อไป มันก็ยังคงมีอยู่ ลึกลงไปในใจ และอยู่ยาวอยู่นาน ตลอดเวลาที่มันยังมีฤทธิ์มีเดชอยู่.

ถ้าพูดกันว่านรกในใจ หรือว่าพูดว่านรกที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี่เป็นนรกในภาษาธรรม, ถ้าเอาไว้ได้ดิน และอยู่ต่อตายแล้ว นี่ก็เป็นภาษาคนที่เขาพูดกันอยู่ ในหมู่คนที่ยังมีความฉลาดน้อย พูดไว้ตั้งแต่ก่อนพุทธกาล. ปู่ย่าตายายของเรา ก็เคยเข้าใจถูกในเรื่องนี้; ฉะนั้นเคยได้ยินคำพูดว่า สวรรค์นอก นรกในใจ มานานแล้ว นี่ตรงกับที่พุทธเจ้าท่านตรัส.

นี่ตัวอย่างเรื่องนรกอย่างเดียว มันก็ยังมีทั้งอย่างภาษาคน และอย่างภาษาธรรม ทุกเรื่องจะมีอย่างภาษาคนและภาษาธรรม. ฉะนั้นจะปรองดองกันอย่างไร จึงจะไปด้วยกันได้ หรือจะพูดให้มันขัดแย้งกัน สำหรับทะเลาะกันแล้วก็โกรธกัน คนหนึ่งจะเอาแต่นรกได้ดิน, คนหนึ่งจะเอานรกที่นี้และเดี๋ยวนี้ แล้วก็โกรธกันเถียงกัน; อย่างนี้มันก็ไม่ถูก.

เรื่องภาษาคนกับเรื่องภาษาธรรม ไม่ต้องทะเลาะกัน

ไม่ต้องโกรธกันเพราะเหตุนั้น, มีทางที่จะปรองดองกันได้ ออมชอมกันได้; โดยให้แต่ละฝ่ายถือเอาแต่ความหมาย ที่เป็น ส่วนสำคัญของเรื่องก็แล้วกัน. เช่นคำว่านรกนี้มันนรกอะไร มัน มีความหมายอยู่ที่ไหน? มันก็เดือดร้อน นั่นแหละคือนรก จะ ตายแล้วไปตกหรืออยู่ได้ดิน มันก็คือเดือดร้อน, แล้วจะที่นี่เดี๋ยวนี้ มันก็คือเดือดร้อน ฉะนั้นเอาความหมายตรงที่ว่า มันเป็นความ เดือดร้อน ก็เป็นนรก.

อบายที่ ๒ คือ เจริญฉานมีความหมายอยู่ที่ความโง่. อบาย ที่ ๓ คือ เปรต มันมีความหมายอยู่ที่หิว. อบายที่ ๔ อสุรกาย มันมีความหมายอยู่ที่ขลาดหรือกลัว.

ทั้ง ๔ อย่างมันเป็นอบาย นี้เดือดร้อนทั้งนั้นแหละ นรก ก็ร้อนใจร้อนกาย เหมือนกับไฟนรก, เจริญฉานมันก็โง่ มันเป็น ทุกข์เดือดร้อนเพราะโง่ แต่ไม่ค่อยรู้สึก; มันไม่เหมือนกับเอาไฟ เผา มันทนยาก มันเลयरู้สึกได้ง่ายกว่า แต่ความโง่มันก็เผาอย่าง หนึ่ง ไม่ต้องรู้สึกก็ได้. ฉะนั้นเราก็ก้าวไฟนรก มากกว่ากลัวไฟ ของเจริญฉาน. นี้เปรตก็หิว นี่ก็ต้องหมายถึงว่า มันหิวทางใจ ซึ่งยากที่จะเอาอะไรไปป้อนไปกินให้มันหายหิวได้ง่ายๆ เหมือน

กับเราหิวอาหารแล้วก็กินอาหาร นั้นมันก็หายหิวได้ง่าย; หิวทางใจนี้มันกระโดดไปไกลเรื่อย ก็เผาไปอีกแบบหนึ่ง. อสุรกายนี้ความกลัว คนที่เคยกลัวอะไรมาแล้ว ก็รู้จักดี ว่ามันทรमानในลักษณะอย่างไร ขอให้รู้จักถือเอาความหมายกันเสียก่อน แม้จะเป็นเรื่องทีอื่น หรือว่าเป็นเรื่องในใจ มันก็มีความหมายอย่างเดียวกัน.

เดรัจฉาน

ความโง่ที่ทำให้เป็นทุกข์

สัตว์เดรัจฉานตามทุ่งนา มันก็อยู่อย่างนั้น ก็เห็นๆกันอยู่ ความหมายของมันอยู่ที่ไม่ค่อยรู้อะไร รู้แต่เรื่องกิน เรื่องนอน เรื่องสืบพันธุ์ เรื่องซี้ซลาด ก็เรียกว่าเป็นความไม่รู้หรือความโง่. แต่ว่าเดรัจฉานที่มันอยู่ในใจ มันจะมีมากกว่ากระมัง วันหนึ่งๆเราจะโง่ในบางเรื่องอย่างไม่น่าโง่ แล้วที่ยังไม่รู้เอาเสียเลย เป็นความโง่ตลอดกาล มันก็มีอยู่ ความเป็นสัตว์เดรัจฉานอยู่ที่นั่น มันเสื่อมเสียอยู่ที่นั่น. ก็ลองเปรียบดู อันไหนมันน่ากลัวกว่า

เป็นสัตว์เดรัจฉานในทุ่งนา หรือว่าเป็นสัตว์เดรัจฉานอยู่ใน
ใจ อันไหนมันน่ารังเกียจกว่า น่าขยะแขยงกว่า? ถ้านึกคิด
คำว่าเดรัจฉานแล้วก็ไปด่าเขา ก็ระวังให้ดี คนที่ด่าก็ต้องเป็น
เดรัจฉานกว่า ไปด่าเขาว่า ไ้สัตว์เดรัจฉานนะ ตัวเองเป็นมาก
กว่า เพราะเขาไม่รู้เรื่องนี้ไม่สนใจเรื่องนี้.

เปรต

ความหิวด้วยกิเลส

นี่เปรต คือความหิว เขาจึงเขียนสัญลักษณ์ของเปรต
ให้ท้องมันเท่าภูเขาปากมันเท่ารูเข็ม อยู่ที่ไหนก็ยังไม่เคยเห็น;
แต่ก็เชื่อ หรือขอให้เชื่อ ขอร้องให้เชื่อ ว่าตายแล้วไปเป็นเปรต
ชนิดนั้น ความหมายทุกๆเปรต มันอยู่ที่หิวกระหายอย่างใดอย่าง
หนึ่งอยู่. แต่บางทีก็ไกลออกไปถึงว่า มันทรมาณอย่างนั้นอย่างนี้
เต็มไปด้วยแผล มีเลือดมีหนอง หรือว่ามีไฟไหม้อยู่ตามตัวตั้งแต่
หัวตลอดหาง, มีร่างเป็นงู เป็นสัตว์ต่างๆกัน นั้นไม่สำคัญ.
สำคัญอยู่ที่ว่า ความที่มันต้องเป็นอย่างนั้น มันอยู่ที่ความหิวไป

ทำให้ต้องเป็นอย่างนั้น หรือเมื่อมันเป็นอย่างนั้นอยู่ มันก็หิวมันก็อยาก.

เอาความหมายว่าหิว มันก็ความหิวที่หิวด้วยอำนาจของกิเลส เช่นหิวกามารมณ์ หรือทะเยอทะยานในเรื่องอำนาจวาสนาอะไรก็ตาม นี่คือความหมายของคำว่าเปรต; แล้วก็อยู่ที่ใจที่หิวอยู่นั้นแหละ หรือจะให้มันเร็วเข้ามา ก็อยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ที่มันกระหายที่มันถลนออกไปหาเหยื่อ. ระวังให้ดี มันจะเป็นเปรตเมื่อฉันอาหารก็ได้ ถ้ามันอยาก มันทะเยอทะยาน มันหิวเรื่องความเริ่ดอร่อย. เขียนเป็นภาพงูยาว มีไฟลามไปลามมาอยู่ที่ตัวงู; สังเกตดูให้ดีเถอะ มันจะอยู่ที่คนที่กำลังมีอะไรหิวอยู่ยาวๆ ลามไปลามมาอยู่ที่ความยาว. เดี่ยวนี้มีสิ่งยั้วมีสิ่งล่อให้หิวในทางกามารมณ์ ซึ่งไม่มีที่สิ้นสุด ฉะนั้นการเป็นเปรตก็มากขึ้นในโลกนี้ นี่ยิ่งเจริญมาก แล้วจะยิ่งเป็นเปรตมาก; บ้านเมืองที่เจริญมาก มันก็เจริญไปแต่สิ่งที่เป็นเหยื่อล่อให้หิวทั้งนั้น ฉะนั้นเปรตจึงมีมากในบ้านเมืองที่เจริญมาก.

สิ่งที่เรียกว่าความหมายของคำว่าความหิวแล้วไปดูเถอะ มันหิวอะไร? เรื่องที่แรกก็เรื่องกามารมณ์, เรื่องที่ ๒ ก็ปัจจัย

แห่งกาม กามารมณ์ เช่นทรัพย์สมบัติ, เรื่องที่ ๓ ก็ปัจจัยที่ละเอียดยิ่งขึ้นไป คืออำนาจวาสนา ถ้ามีแล้ว ก็จะใช้แสวงหากามารมณ์. แล้วก็ยังลึกลงไปถึงพวกเพื่อน มันเป็นเพื่อนที่แสวงหากามารมณ์ด้วยกัน มันก็ชวนกันไปไกลลิบ. เรียกว่าเปรต จะอยู่ในรูปร่างที่กำลังเป็นพระเป็นเณรอยู่ก็ได้ มันมีความหมายอยู่ที่จิตใจนั้น.

อสุรกาย

กลัวอย่างไม่มีเหตุผล

ที่นี้ความหมายของอสุรกาย คือความกลัว มันมีความกลัวอยู่ ๒ ชนิด คือกลัวโดยรู้สึกได้มีสำนึก เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นมาก็กลัว เช่น นิमितของความตายมาถึงก็กลัว กลัวงู กลัวเสือ กลัวผี กลัวอะไรต่างๆที่มันจะทำให้เราตาย. ที่นี้มันมีความกลัวอีกชนิดหนึ่ง มันอยู่ได้สำนึก แต่ก็กลัวอย่างเดือดร้อนเหมือนกัน กลัวความยากจน นี่กลัวอยู่ตลอดเวลา อยู่ได้สำนึก, กระทั่งกลัวความทุกข์ที่ไม่รู้ว่าอะไร ความหวั่นวิตกว่า

อันตรายจะมาถึงเข้าเมื่อไร. นี่มันมีมากสำหรับคนที่ร่ำรวยมาก มีเรื่องต้องกลัวมาก จนครั้งหนึ่งเกิดคำว่าอาณาจักรแห่งความกลัวขึ้นมา. แล้วก็คนทั้งโลกมันกำลังกลัว ต่างฝ่ายต่างกลัว สร้างอาวุธปรมาณูขึ้นมา ก็เพิ่มน้ำหนักแห่งความกลัว จนกลายเป็นทั้งโลกหวาดกลัว การที่เขาจะใช้ระเบิดปรมาณู คู่อาฆาตที่คิดจะใช้แก้กันมันก็กลัวมาก. แล้วคนที่ไม่ได้เป็นคู่อาฆาตอะไรกับเขา แต่มันอยู่ในโลกด้วยกัน มันก็พลอยกลัวไปด้วย, แล้วยิ่งรวยก็ยิ่งกลัว คนรวยเขาก็หวงอะไรมากรมาก อยากจะมีชีวิตอยู่ เสวยความร่ำรวย แล้วเขาก็จะถูกทำลายมาก เพราะเขามีทรัพย์สมบัติมาก.

นรกคือความเดือดร้อนมีหลายระดับหรือหลายลิบระดับ มีได้ตั้งแต่เด็ก ๆ ตัวเล็ก ๆ เป็นนรกเล็ก ๆ อยู่ในใจของเขา.

เดรัจฉานคือความโง่ ไม่ลืมนดา งมงาย ถูกสนตะพาย, ใครกำลังถูกสนตะพายบ้าง มันก็คงอยู่กับคนโง่. แต่อย่าลืมนะว่า แม้แต่กิเลสมันก็เป็นผู้สนตะพาย ถ้ายังมีกิเลสอยู่ มันก็ถูกสนตะพาย เหมือนกับวัวควาย ถูกลากหัวลากหูเอาไป. มันอยู่ที่ใคร? คิดดูให้ดี อยู่ที่คนที่มีกิเลส กิเลสโง่.

นี่เปรตก็หิว ใช้คำหยาบคายก็ว่า หิวเป็นบ้า; พวก
อาจารย์วิปัสสนาก็ยังหิวเป็น ระวังให้ดี ๆ ที่หิวเป็นบ้านั่นแหละ.

อสุรกาย กลัวอย่างไม่มีเหตุผล กลัวอย่างไม่มีเหตุผล
กลัวกระทั่งจิ้งจกตุ๊กแก. คุณที่นั่งอยู่ที่นี่มีหรือเปล่า กลัวแม้
กระทั่งจิ้งจกตุ๊กแก เรียกอสุรกาย แปลว่าหมู่มั่วแห่งคนไม่มีความ
กล้า อสุระ : ไม่มีความกล้า, แล้วกายนี้ก็แปลว่า มั่ว พวก,
อสุรกาย พวกที่ไม่มีความกล้า.

นี่เรียกว่าอบาย มีความหมายทั้งที่นี้เดี๋ยวนี้ และทั้ง
ต่อตายแล้ว, ที่ไกลออกไป ก็ไม่สำคัญเท่าที่กำลังมืออยู่ในโลก
ของมนุษย์ ที่อ้างตัวเองว่ามีความเจริญ. ยิ่งเจริญก้าวหน้าทาง
วัตถุ สวยงามสนุนสนานเอร็ดอร่อยเท่าไร มันก็ยังเป็นอบายอยู่
ในความเจริญของคนพวกนั้นมากขึ้นเท่านั้น, มันมีทางที่จะ
ร้อนใจเหมือนไฟเผาขึ้นมากขึ้น.

มันก็โง่งอย่างสัตว์เดรัจฉาน ไปทำสิ่งที่ไม่ต้องทำ นี่มันโง่
กว่าสัตว์เดรัจฉาน, โง่อย่างสัตว์เดรัจฉาน แต่มันยิ่งกว่าสัตว์
เดรัจฉาน เพราะสัตว์เดรัจฉานคงไม่ทำสิ่งที่ไม่ต้องทำ. แต่คน
มันโง่ แล้วมันไปทำสิ่งที่ไม่ต้องทำ กระทั่งหาอะไรมาใส่ไว้ในบ้าน

ในเรือน ชนิดที่ไม่จำเป็นจะต้องมีก็ได้ กลับไปหาเอามาเป็นทาสของมัน; นี่มันโง่ขนาดนี้ แล้วโลกนี้ก็โง่ยิ่งขึ้นกว่าในยุคโบราณ.

ถ้าหิวก็หิวมาก เพราะว่ามีเหยื่อล่อมากสำหรับยุคปัจจุบัน จนหน้ามิดจนฆ่ากันได้ง่าย ๆ เพราะความหิวอย่างนี้.

แล้วกลัวก็กลัวมากกว่ายุคโบราณ มันมีสิ่งที่น่ากลัวมากกว่ายุคโบราณ คนจึงอยู่ด้วยความกลัวมากขึ้น.

ทั้งหมดนี้เรียกว่าอบาย แล้วผู้ตกก็คือคน ในภาษาคนก็เรียกว่าคนนั้นแหละตกอบาย แต่ในภาษาธรรมเขาเรียกว่าจิตนั้นแหละมันตกอบาย ฉะนั้นจึงตกได้ที่นี่และเดี๋ยวนี้, แล้วที่ด่วนจี๋ ก็คือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เกิดเป็นของทิ่มแทงเผาหลนขึ้นที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เห็นได้ชัด ว่าอบายมันเป็นอย่างนี้.

นี่เป็นเรื่องแรกเป็นครั้งแรก ที่เราจะต้องใช้ธรรม-ศาสตราฟาดฟันลงไป เพราะมันมีอยู่เป็นพื้นฐานทั่วไปในโลก ยิ่งขึ้นทุกที มันก็เกี่ยวข้องกันอยู่กับทุกคน รวมทั้งตัวเราเองด้วย อบายอยู่ที่นี้. ก็ต้องรีบใช้ธรรมศาสตราฟาดฟันลงไป เรียกว่าทำลายอบาย; แต่ที่เขาใช้กันมาแต่ก่อนเขาเรียกว่าปิดอบาย คล้าย ๆ กับมันเป็นหลุมอยู่ ถ้าไม่มีอะไรปิดพลัดตกลงไป ก็มี

เครื่องปิด คือการประพุดิปฏิบัติที่ถูกต้องหรือที่ดี เป็นเครื่องปิดไม่ให้ตกอบาย. แต่เดี๋ยวนี้เราจะเรียกกันว่า ธรรมสาสตราจะตัดปัญหาเกี่ยวกับอบาย.

คำว่าอบายแต่เดิมนั้น มีความหมายสูงชันมาถึงที่มันมองเห็นยาก; ฉะนั้นถ้าปิดได้จริง มันก็เป็นเรื่องประณีตละเอียด สุขุมมาก. ถ้าใครปิดได้ไม่ตกอบาย ไม่มีอบายอีกต่อไป ก็จัดไว้เป็นพวกพระอริยเจ้า เรียกว่าพระโสดาบันเป็นอันดับแรก ปิดอบายได้; นี่มันยิ่งกว่าปุถุชนชั้นดินะ เป็นพระโสดาบัน. เดี่ยวนี้เป็นปุถุชนชั้นดีเราก็คงเป็นกันไม่ค่อยได้ มันก็เลยลำบากที่จะไปพุดถึงพระโสดาบัน ที่ยิ่งไปกว่าปุถุชนชั้นดี; แต่ว่าเป็นพระโสดาบันก็ยังอยู่ในโลก ยังประกอบภาระงาน, ยังมีการครองเรือน, มีการเลี้ยงดูลูกหลานอะไรอยู่เหมือนกัน ในเรื่องราวในพระคัมภีร์มีชดอย่างนั้น.

ถ้าเป็นพระโสดาบันแล้วก็ปิดอบายได้ หมายความว่าที่เลวร้ายอย่างนี้ จะไม่ทำให้เกิดขึ้นในใจได้. นี่ไม่เรียกว่าอบาย คือไม่เสื่อมเสียหรือไม่เดือดร้อน ถึงขนาดที่จะเรียกว่าอบาย; แม้จะเป็นบ้างในอาการอย่างเดียวกัน ก็ไม่มีความหมาย

อย่างเดียวกัน คือไม่ถึงกับร้อนเป็นไฟ, หรือไม่ไ้ง่อย่างสัตว์
เดรัจฉาน, ไม่หิวอย่างเปรต, ไม่ขี้ขลาดอย่างคนที่มันไม่
มีเหตุผลที่จะต้องขลาด. ก็ปิดอบายในชั้นต้นอย่างนี้ได้ ก็
เป็นพระโสดาบัน เรียกว่าตายแล้วไม่ตกนรกแน่นอน. ความ
หมายอีกอย่างหนึ่ง ก็คือว่าจะไม่เสื่อมลงอีกต่อไป มีแต่จะเจริญ
ขึ้นจะดีขึ้น นี่เรียกว่าถึงกระแสแห่งพระนิพพาน กำลังจะไปสู่
พระนิพพานเรื่อย ๆ ๆ ตามลำดับ.

อบายมุข

ปากทางแห่งอบาย

แต่ที่เรากำลังพูดอยู่เดี๋ยวนี้ หมายถึงอบายอย่างปุณฺณ
ของปุณฺณ อย่างที่วามาแล้ว. นี่จะปิดอบาย ก็ต้องรู้ว่าอะไรมัน
เป็นช่องหรือเป็นประตูที่ลงไปอบาย, สิ่งนี้เรียกว่าอบายมุข มุข
แปลว่าปากหรือช่อง อบายมุขแปลก็ช่องลงไปในอบาย.
เอาอย่างหยาบ อย่างต่ำ อย่างเลว คือชั้นพื้นฐานที่สุดแหละ มี
ระบุไว้ในพระพุทธานุญาตว่า ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน ดูการเล่น

เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านทำงาน รวม
เป็น ๖ อย่าง เรียกว่าอบายมุข ๖.

นี่ก็อีกเหมือนกันจะต้องเล็งถึงความหมาย ไม่ได้เล็งถึง
ตัววัตถุ หรือตัวการกระทำด้วยวัตถุนั้นโดยตรง เช่นเดียวกับตัว
อบาย มีความหมายอย่างภาษาคนอย่างหนึ่ง ภาษาธรรมอย่างหนึ่ง,
น้อบายมุขปากทางแห่งอบาย ก็มีทั้งภาษาคนและภาษาธรรม.

ดื่มน้ำเมา

ดื่มเสพสิ่งที่ทำให้เสียสมบัติ

อบายมุขที่ ๑ ว่า ดื่มน้ำเมาอย่างนี้ ถ้าถือตามตัวหนังสือ
ก็ไปเอาน้ำเมามาดื่มเข้าไปในปาก ดื่มเข้าไป นี่ว่าปากทางแห่ง
อบาย; แต่ถ้าเอาแต่ความหมายมันก็กว้าง อะไรที่ทำให้มันเกิด
ความเมา แล้วก็เรียกว่าน้ำเมาหมด จะโดยวิธีดื่ม หรือโดยวิธีสูด
กลืนเข้าไป หรือวิธีทา วิธีฉีดเข้าไป ได้ทั้งนั้นแหละ เรียกว่าดื่ม
น้ำเมาทั้งนั้นแหละ. คำว่าเมานี้หมายความว่า มันสูญเสียสมบัติ
มันประทุษร้ายแก่สมบัติ แก่สติสัมปชัญญะ แล้วแก่สติปัญญา

ของคนนั้น; อะไรก็ตาม จะมีวิธีเสพเข้าไปอย่างไรก็ตาม มันเข้าไปประทุษร้ายสติสมปฤดี แล้วก็เรียกว่าน้ำเมาหมด. ที่นี้คนมันมีกิเลส มันโง่มันหาทางแก้ตัวให้แก่ตัวเอง ก็เหลือแต่เรื่องดื่มน้ำเมาเข้าปากนี่อย่างเดียว. ขอให้ถือความหมายในภาษาธรรม ว่าสิ่งที่ประทุษร้ายสติสมปฤดีแล้ว ก็ต้องเว้นหมด เพราะนั่นเป็นปากช่องที่จะลงไปสู่อบาย.

คนเราถ้าเมาแล้วมันก็ทำอะไรได้หมด ในทางที่ไม่ควรจะทำ หรือว่าทำตัวเองให้มีความทุกข์ มันก็ทำลงหรือทำไปได้ เพราะมันสับสนไปหมดแล้ว แต่ในที่นี้ก็จะเล็งถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องวัตถุ. ถ้าจะเป็นเรื่องทางจิตใจได้ ก็ได้เหมือนกัน ความเมาในทางจิตใจ มันก็มาจากเหยื่อของสิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งความเมา. ก็รวมความอยู่ที่ว่า สติสมปฤดีมันก็เสียไป เช่นเมากามารมณ์ แล้วสติสัมปชัญญะก็เสียไป, สติสมปฤดีรู้สึกผิดชอบชั่วดีก็เสียไป, กระทั่งปัญญาแท้ๆก็เสียไป. แต่ว่านี้จะพุดกันถึงเรื่องทางวัตถุก่อน ทุกอย่างที่ดีมันกินเสพแล้วมันทำให้เสียสมปฤดี.

เที่ยวกลางคืน

ใช้เวลาผิด กระทำสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

อบายมุขที่ ๒ ที่ว่า เที่ยวกลางคืน นี่ก็อย่าถือเอาตามตัวหนังสือล้วน ๆ อย่างเดียวกันอีก ขยายความหมายได้เท่าไรก็รวมอยู่ในนี้หมด นับตั้งแต่ว่า มันทำผิดแล้ว เที่ยวกลางคืนนี้ มันไปใช้เวลาที่ควรพักผ่อน ไปทำอะไรที่ไม่เป็นการพักผ่อน มันก็ต้องเสื่อมสุขภาพ นี่เป็นข้อแรก. คำว่าเที่ยวกลางคืนนั้นมันก็คือใช้เวลามันผิด ใช้เวลาที่มีไว้สำหรับพักผ่อน ไปทำสิ่งที่ไม่เป็นการพักผ่อน, แล้วอีกทีหนึ่ง มันก็เป็นเวลาที่ได้รับอันตรายง่าย เพราะว่าเวลากลางคืนมันมืด ไปเที่ยวกลางคืน มันก็เป็นอันตรายง่าย เปิดโอกาสให้ศัตรูทำอันตรายง่าย, แม้ว่ามันเป็นภัยที่เกิดมาจากความมืดของกลางคืน มันก็เป็นเวลาที่เขาใช้ผิดสำหรับกระทำสิ่งที่ไม่ควรกระทำ; เหมือนกะที่เขาเปิดสถานที่อะไรต่าง ๆ ขึ้น สำหรับสำมะเลเทเมากลางคืน มีความหมายอย่างนั้น ไม่ต้องอธิบายโดยรายละเอียด ควรจะรู้ดี.

ดูการเล่น

ชนิดที่เป็นข้าศึกแก่กุศล

อธิบายอยู่ที่ ๓ ดูการเล่น ซึ่งมีคำอธิบายว่า การเล่นชนิดเป็นข้าศึกของบุญกุศล. การเล่นมันเป็นคำที่กำกวม เล่นเพื่อให้มีผลประโยชน์ก็มี เช่นกีฬาที่ถูกความหมายของคำว่ากีฬา นี่มันเป็นประโยชน์, นี่เป็นการเล่นที่ทำให้โง่ ทำให้หลงใหล ทำให้หมดเปลือก ก็เรียกว่าการเล่นที่เป็นข้าศึกต่อกุศล. ถือหลักอันนี้ไว้แล้วไม่มีทางจะผิด ไปดูหนัง ดูละคร ดูอะไรก็ตาม ถ้ามันได้สติปัญญาตอบแทน ก็เรียกว่าไม่ผิด คือไม่เป็นปากทางแห่งอบาย.

แต่โดยมากแล้ว การเล่นนี้เขาจะมีเรื่องหลอกล่อให้คนโง่งนี้ไปดู คนฉลาดก็โง่ได้เหมือนกัน; อย่างคุณเป็นถึงระดับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ ก็เรียกว่ามีปัญญา แล้วเขาก็มีอุบายหลอกล่อให้โง่ ให้ไปดูหนังเรื่องที่ไม่ควรจะดูให้จนได้. เขาใช้วิธีเล่นวิธีแสดง วิธีให้ชื่อ โฆษณาอะไร คนฉลาดกลายเป็นคนโง่ไปดู

กันจนได้ จริงไม่จริงกลับไปคราวนี้ สึกแล้วก็ไปสังเกตดู ดูการ
โฆษณา การอะไรต่างๆ. ฉะนั้นการเล่นมันก็ต้องมีสิ่งหลอกที่ล่อ
ที่ยั่วให้ไปดูจนได้ กลายเป็นคนโง่ไปในที่สุด นี่ต้องระวังกันในข้อ
นี้, ส่วนคนที่มันโง่อยู่แล้วมันก็ฉิบหายแน่ ในทางจิตใจมันก็เสีย
หมด ที่ไม่ควรจะมีก็มี อย่างบ้าพระเอกยี่เกหรือบ้านางเอกยี่เก
แล้วมันก็ทำความวินาศให้ครอบครัว. แล้วมีอยู่บ่อยๆเรื่องการ
เล่นที่เป็นข้าศึกแก่กุศล มีสารพัดอย่าง มีมากจนนับไม่ไหว จะ
จาระนัยชื่อก็ป่วยการ เป็นการเล่นที่เป็นข้าศึกแก่กุศลก็แล้วกัน
จะเป็นเรื่องทางตา ทางหู ทางจมูก อะไรมันก็มีครบไปหมด.

การเล่นการพนัน

จนพินาศ เพราะฝึการพนันสิง

อบายมุขที่ ๔ ก็การเล่นการพนัน นี่แยกออกไปต่างหาก
เพราะมันเป็นสิ่งที่ดึงดูดอีกแบบหนึ่ง มีปัจจัยหรือมีมูลเหตุเนื่อง
กันไปไกล; อยากรวยเล่นการพนัน, หรือจี้เกียจทำงานก็
เล่นการพนัน, ไม่สนโดยไม่อดทนก็เล่นการพนัน. แต่ความ

หมายเหตุของการพนันมันอยู่ที่ว่า มันครอบงำจิตใจ ขนาดลึกซึ้งสูงสุด จนพินาศที่นั่น ทั้งๆที่รู้สึกตัวอยู่ จะใช้คำว่าไม่รู้สีกตัว มันก็มากเกินไป มันไม่รู้สีกตัวแต่โดยรู้สึกตัว.

คนที่เขากำลังคลั่งการพนัน เขาเรียกกันว่าชั่วว่ะอะไรผม ก็ไม่ค่อยจะรู้เรื่องนัก แต่ว่าปีศาจการพนันมันสิงแล้ว มันก็อาจจะเอาทรัพย์ที่ประหยัดไว้มาเล่นการพนันได้, ทรัพย์ที่จำเป็นที่จะต้องใช้ ก็เอามาเล่นการพนันหมดได้, หรือขยักไว้ในกระเป๋าว่าจะไม่เล่นแล้วส่วนนี้ จะเลิก แต่มันก็ไม่ขยักไว้ได้ เพราะผีปีศาจการพนันมันสิง. มันเล่นอยู่ได้หามรุ่งหามค่ำก็มี และบางอย่างก็ไม่น่าเชื่อ เช่น นั่งเล่นไพ่ตองจนสว่าง จนรุ่งขึ้นก็ยังเล่นต่อ นี่มันก็ไม่น่าจะมี ถ้าไม่ใช่เพราะอำนาจของผีสิง; การพนันจึงแยกออกไปอีกอย่างหนึ่ง จากดูการเล่นต่างๆ.

ผีการพนันมีมาแต่ครั้งก่อนพุทธกาล คือนานไกลไปถึงสมัยไหนก็ยากที่จะกล่าว แต่คงไม่ถึงคนป่าสมัยหิน สัตว์เดรัจฉานก็เล่นการพนันไม่เป็น, คนป่าที่ดีกว่าสัตว์เดรัจฉานก็ยังเล่นไม่เป็น. มันมาถึงยุคที่มันเจริญมีทรัพย์สมบัติแล้ว เกิดความคิดแหลมออกไป ถึงกับว่า จะมาล่อหลอกกันเอาทรัพย์ของ

ผู้อื่น, กระทั่งว่ามันจะพนันกันเล่นสนุกๆนี้ ก็ระวังให้ดีเถอะ มันเป็นเชื้อที่จะออกไปหาการพนันอย่างที่เป็นอันตรายร้ายกาจ. เดียวนี้กีฬา ก็เป็นการพนันมากขึ้น แล้วลำบากที่ว่า ทั้งโลกมันจะหลงใหลการพนัน; แล้วมันก็มีการพนันชนิดที่เข้าใจยาก อย่าง ลอตเตอรี่นี่ก็เป็นการพนัน ไม่ต้องแก้ตัว เมื่อรัฐบาลเขาเป็นเจ้าของเสียเอง ก็เลยไม่มีใครมาจำกัดได้. แต่ในที่นี้เป็นปากทางแห่งความฉิบหายเหมือนกัน เป็นอบายมุข.

คบคนชั่วเป็นมิตร

ทำให้กลายเป็นคนชั่วไปด้วยกัน

อบายมุขที่ ๕ คบคนชั่วเป็นมิตร นี่ก็มาอย่างลึกกลับ ไม่รู้ว่าชั่ว ถ้ารู้ว่าชั่วหรือว่าจัดเป็นคนชั่ว ก็คงไม่อยากคบ นี่คนชั่วมันก็มีอยู่ในรูปที่มีเสน่ห์ แล้วก็มี การหลอกลวง ก็ไปคบจนได้ เพราะมันมีเสน่ห์ที่เอร็ดอร่อยสนุกสนานเข้ามา คนชั่วเขาก็หลงเอาคนดี ๆ ไปได้.

มีนิทานกล่าวไว้ในชาดก ตั้งหลายพันปีมาแล้ว ที่คนชั่ว

เขาจะมาถึงเอาคนดีไปได้อย่างไร. เขาหลอกให้กินนั้นกินนี้ จนติดตามกันไปเป็นคนชั่ว เช่นเอาเหล้ามาหลอกให้กินนี้ เด็กไม่รู้ที่ไม่เคยกิน มันก็หลอกว่าน้ำอะไรก็ไม่ว่า กินเข้าไปหลาย ๆ หนเข้า มันก็ติด ก็กลายเป็นคนชั่ว, แล้วที่จะไปสูบบุหรี่ไปอะไร มันก็เป็นเรื่องเสพกับคนชั่วคบคนชั่วโดยไม่รู้ตัวทั้งนั้นแหละ. ถ้าพ่อแม่มันเป็นเสียเอง คือสูบบุหรี่เสียเอง ลูกมันก็ต้องสูบ ถ้าลูกไม่คบพ่อแม่ที่เป็นคนชั่วในแง่นี้ แล้วก็คือนักสูบบุหรี่ไม่ได้, ถ้าแม่เป็นคนปากร้าย แสดงอาการปากร้ายอยู่ในครอบครัวตลอดเวลา ลูกเกิดมามันก็เท่ากับคบคนชั่วอยู่โดยไม่รู้สีกตัวแล้ว ก็กลายเป็นคนปากร้ายไปด้วย.

คำว่าคบคนชั่ว มีความหมายตั้งแต่อย่างนี้ขึ้นไป สูงขึ้นไปออกไปถึงข้างนอก กระทั่งเดี๋ยวนี้ก็คบคนชั่ว ชวนกันเป็นสัมพันธมิตร เพื่อจะบรรลาล้างผลาญโลกนี้ ก็ควรจะถือว่าคบคนชั่วเป็นมิตรด้วยเหมือนกัน. แต่ความมุ่งหมายในที่นี้เป็นอันดับแรก ก็คือคบคนชั่วเป็นมิตร ที่จะทำให้เป็นนักเลงเหล้า นักเลงผู้หญิง นักเลงการพนัน คนชั่วเหล่านั้น คือความมุ่งหมายในที่นี้; ระวังให้ดี มันเป็นปากช่องของอบาย.

เกียจคร้านทำงาน พาให้ไปทำผิดทำชั่วอย่างอื่น

ข้อสุดท้ายอธิบายมุขที่๖ ก็เกียจคร้านทำงาน คือเอือมระอาต่อการทำงาน; เคยหรือไม่เคย คงจะเคยแล้วกระมัง แต่มันไม่มากถึงขนาดว่าเป็นอบายมุขก่อน. ฉะนั้นก็ไปแก้นิสัยเสียใหม่ ให้กลายเป็นสนุกงานในการทำงาน ว่าการทำงานคือการทำบุญ ตัวการงานที่เราต้องทำคือการทำบุญ. ถ้าคุณเรียนในโรงเรียน การเรียนนี่คือการทำบุญ หรือว่าเป็นการปฏิบัติธรรมะอยู่แล้ว ต้องพอใจต้องดีใจ พอได้ลงมือทำก็ดีใจพอใจ ไม่ต้องรอไปถึงกับได้ผลสอบได้ หรือว่าได้เงินมาก่อน ไม่ต้องรอ. คนที่เขารู้จักทำงานให้เป็นของที่น่าชื่นใจ ก็เป็นบุญอยู่ในนั้น เป็นการปฏิบัติธรรมะอยู่ในนั้น ก็เลยสนุกสนานในการทำงาน โลดทำ วิ่งทำ เดินทำ จนเหนื่อยทำไมไหวก็ไปนอน หายเหนื่อยก็ทำอีก, เหนื่อยทนมทำไมไหวก็ไปนอนไปพักผ่อน หายเหนื่อยก็ทำอีก; ให้สนุกอย่างยิ่งอยู่ที่ทำงาน ไม่สนุกอยู่ที่นอน.

เดี๋ยวนี้เรามันเอือมระอาในการทำงาน นักเข้าก็
เกียจคร้าน ก็ไปขโมยดีกว่า. แม้จะเกียจคร้านตามธรรมดา นี้ ก็
ต้องขจัดออกไป; คนเกียจคร้านสันหลังยาว แล้วก็ไปทำผิดทำ
ชั่วต่อไปอีก เป็นอบายมุข.

๖ อย่างนี้มันจะนำไปสู่ความร้อนใจที่เป็นนรก คืมน้ำเมา เทียบกลางคืน กระทั่งเกียจคร้านทำงาน นามาซึ่ง
ความร้อนใจได้ทั้งนั้น ให้ตกรราก็เหตุนี้, แล้วไปทำอย่างนั้น
มันก็เป็นโง่อยู่แล้ว เป็นสัตว์เดรัจฉาน โง่ไปทำสิ่งที่ไม่ต้องทำ
อยู่แล้ว, แล้วก็ไปเป็นหิวกระหาย ไม่อยากทำงาน มานอน
หิวทรัพย์สมบัติอยู่ แล้วเล่นการพนันนี้ยังหิวจัด เป็นเปรตอยู่
ในวงการพนันตลอดเวลา.

ความกลัว (อสุรกาย) จะมีอยู่ในทุกอย่างของอบายมุข
เมื่อกินเหล้าก็ทำให้กลัว นั้นมันคนโง่พูด. ผมเคยถามหมอ
ทดสอบดูหลายอย่างแล้ว แม้แต่การกินเหล้ามันก็มีมูลเหตุแห่ง
ความกลัว, หรือเพราะมันกลัวอย่างโง่ มันจึงไปกินเหล้าหา
ความกล้า. ฉะนั้นความกล้าเพราะกินเหล้า นั้น เพียงแต่กลบ
ความกลัวของคนโง่ ในที่สุดมันก็นำไปสู่ความกลัวที่ยิ่งขึ้นไป

อย่างนี้ อย่าไปเข้าใจว่า กินเหล้าจะทำให้กลัว มั่นกล้าสักหนึ่ง กล้าอย่างบ้าบิ่นชั่วแวบหนึ่งเพราะความเผลอ ไม่มีอะไรมาทำให้กลัว อย่างถูกต้อง ก็กินเหล้าเข้าไป. ของเมาอย่างอื่นก็เหมือนกัน บางอย่างมันทำให้กลัว อย่างกัญชานี้ สูบกัญชาแล้วจะทำให้กลัว แต่รู้สึกสบายอย่างคนเผลอ มันก็สูบกัญชากัน; ทั้ง ๖ อย่างนี้เป็น ปากทางแห่งอบายทั้ง ๔.

เราเป็นคนอยู่ในโลก ต้องการจะเป็นคนที่ดีในโลก ก็เป็น ไม่ได้ เพราะสิ่งที่เรียกว่าอบายมุขมันเป็นศัตรู แล้วก็ทำให้ตก อบายอยู่เรื่อย, อบายมุขทำให้ตกอบายอยู่เรื่อย ก็เป็นมนุษย์ที่ดี ไม่ได้. ประโยชน์หรืออานิสงส์ของการเป็นมนุษย์ที่ดีนี้ มันมีอยู่ อย่างหนึ่ง แล้วเราก็ไม่ได้รับ เพราะว่าเราไปมัวตกอบายอยู่เรื่อย ไม่พากเพียรอย่างที่เราเรียกว่า *อุฏฐานสัมปทา*, เราไม่อาจจะรักษา ความดี หรือรักษาทรัพย์สมบัติไว้ได้ ที่เขาเรียกว่า *อารักขสัมปทา*, แล้วก็ไม่มีเพื่อนมิตรสหายที่ดี ที่เรียกว่า *กัลยาณมิตร*, มี แต่ปาปมิตรทั้งนั้น มีเพื่อนมากก็ปาปมิตรทั้งนั้น ไม่ใช่กัลยาณมิตร, แล้วก็ไม่มีความเป็นอยู่ที่ราบรื่นในชีวิต ที่เรียกว่า *สมชีวิตา*; หมดความเป็นมนุษย์กันเท่านั้นเอง เพราะอบายมุข ทำให้ตก

อบายอยู่เสมอ.

โลกกำลังเต็มอยู่ด้วยอบายมุข

ที่นี้ดูโลกปัจจุบันกันสักหน่อย เพราะว่าเราแสวงหา
ธรรมศาสตร์เพื่อโลกยุคปัจจุบัน รวมทั้งตัวเราเองด้วย โลก
ปัจจุบันกำลังเต็มอยู่ด้วยอบายมุข ปากช่องที่จะพลัดตกลงไป
ในอบาย; แล้วเรามีเจตนาที่จะล่อให้ตกหลุมอันนี้ เหมือนกับ
หลุมพรางที่เขาขุดไว้ล่อ เพราะมันมีคนต้องการเอาประโยชน์
จากผู้อื่นอย่างทุจริต ก็ประดิษฐ์หลุมพรางเหล่านี้ขึ้นมากมายทุก
อย่างทุกวิถีทาง.

โลกปัจจุบันนี้เป็นโลกของคนโง่ในแขนงนี้ ก็ผลิตแต่สิ่ง
จะล่อหลอกกัน ให้เป็นทาสของเขา; ก็ดูเรื่องกิน เรื่องอยู่ เรื่อง
แต่งเนื้อแต่งตัว เรื่องอะไรต่างๆ ที่เรียกว่าก้าวหน้า ต้องไปดูที่
ชั้นที่เรียกว่าก้าวหน้า ถ้าธรรมดามันก็ไม่มีอาการอย่างนี้ ถ้าชั้น
ก้าวหน้าก็เพื่อจะหลอกเอาไปทั้งนั้น. เรื่องการแต่งเนื้อแต่งตัว
กำลังเป็นแฟชั่นอย่างไร้ มันก็กลายเป็นเรื่องหลอกเรื่องล่อ

แต่งตัวน้อยลงด้วยการปกปิด นี่มันก็เป็นเรื่องหลอกเรื่องล่อเพื่อ
 กามารมณ์ ก็มีกามารมณ์เป็นเครื่องล่อต่อไปอีก.

การกินการอยู่ เขาเรียกเป็นศิลป์เป็นอะไรไป โภชนศิลป์
 เคหศิลป์ ก็ล้วนแต่เป็นเรื่องหลอกตัวเองให้โง่ทั้งนั้นแหละ.
 แล้วก็ระวังยาก เพราะมันมาจากกิเลส เมื่อมันมีกิเลส มันก็เห็น
 เป็นของดีไปได้, นี่ก็มาจากคนที่เราไปนิยม คนร่ำรวยคนมี
 อำนาจวาสนาเขากินอยู่กันอย่างไร ก็อยากจะกินอยู่อย่างนั้น ก็
 เป็นโอกาสให้คนที่เขาจะหลอกมันหลอกได้มากขึ้น กระทั่งว่ามี
 รายได้ไม่พอรายจ่าย เพราะมันตกหลุมอันนี้.

แล้วก็มีได้กระทั่งคนที่เรียกตัวเองว่าพุทธบริษัท
 หมายความว่า ภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ก็ตกหลุมอันนี้;
 ไปดูเอาเองก็แล้วกัน พุศแล้วมันก็ไม่จำเป็นด้วย แล้วพุศแล้ว
 มันก็กระทบกระเทือนเปล่าๆ. แต่ว่าให้ดูกันในแง่ที่ว่า แม้พุทธ
 บริษัทก็ตกหลุมอันนี้ ที่ไม่ใช่พุทธบริษัทก็ตกหลุมอันนี้ คน
 ที่ไม่นับถือศาสนาอะไรเลย ก็มานับถือศาสนาอ้อมทาง
 เนื้อหนังนี้ ก็ยังตกหลุมอันนี้.

ทำไมเป็นเช่นนั้น? เพราะว่าเขาเกลียดศาสนา อุบมัน

ศาสนา ว่าเป็นของครีคระมงาย ไปบูชาของอย่างนั้น.

ทำไมจึงเกลียดศาสนาได้กันถึงเพียงนี้? ก็เพราะเหยียบย่ำรากฐานของศาสนากันมาเรื่อย ๆ คือวัฒนธรรมที่ดีประจำบ้านเรือน ให้คนหมุ่นมาในทางดีทางถูกตั้งแต่อ่อนแต่ออก; มันเล็กกันเสียหมด เลิกให้ลูกเด็ก ๆ ประพฤติกระทำอย่างที่เคยทำมาแต่โบราณ ไปเห่อสมัยใหม่วัฒนธรรมเนื้อหนัง ก็เลยได้ไปเป็นทาสของวัฒนธรรมกิเลส; ก็เรียกว่า มันเหยียบย่ำวัฒนธรรมประจำชาติ ที่เคยดีมาแต่ก่อน ด้วยกันทั้งนั้น เพราะว่ายุคหนึ่งสมัยหนึ่งศาสนากำลังเจริญ ปกครองโลก ค้ำครองโลก จนเกิดวัฒนธรรมที่ดีด้วยกัน จะว่าทั้งโลกก็ได้; ประเทศไทยเรา คุณก็ไปศึกษาวัฒนธรรมเดิม ๆ มันก็จะรู้ว่าป้องกันอบายทั้งนั้นแหละ. ถ้าเราพูดกันถึงเดี๋ยวนี้ ก็เรียกว่าประเทศด้วยพัฒนา กำลังตามกันประเทศที่ยิ่งด้วยพัฒนา ไปตามกันปัสสาวัดถุนิยม นี่พูดคำดำถึงที่สุดก็พูดอย่างนี้ ปัสสาวแห่งวัดถุนิยม ตะกละแต่เรื่องทางเนื้อทางหนัง แล้วไปตามกันเขา มันจึงต้องเป็นอย่างนั้น.

ต้องแก้ด้วยธรรมศาสตร์

จะต้องทำกันอย่างไรต่อไป? ถ้าเป็นคนหวังดีเจตนาดีแท้จริง ก็ต้องคิดไปในทางที่จะใช้ธรรมศาสตร์ ดัดคอกพวกปิสาจแห่งวัตถุนิยม โดยภาษาธรรมนะ ไม่ใช่บอกให้คุณเอาดาบแล้วไปดัดคอกคนพวกนั้น เลยเข้าไปอยู่ในตารางเสียเอง. ใช้ธรรมศาสตร์ดัดคอกปิสาจวัตถุนิยม คือว่าทำลายความนิยมในเรื่องของวัตถุ โดยมีความรู้ความเข้าใจถูกต้อง ในสิ่งที่เรียกว่าธรรมศาสตร์ ใช้มันให้ถูก ให้ทุกคนมีการปฏิบัติธรรมที่สมควรแก่ธรรม.

แล้วใครจะเป็นคนใช้? ก็คนที่มีศาสตร์ จึงจะใช้ศาสตร์ ถ้าไม่มีศาสตร์จะไปใช้มันอย่างไรได้, แล้วก็ต้องเป็นคนหวังดีต่อเพื่อนมนุษย์ ต่อโลก ต่อหน้าที่ รับผิดชอบในหน้าที่ของมนุษย์ ช่วยกันใช้ธรรมศาสตร์ ดัดฟันสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในโลก ให้มันหมดไปเสีย; นี่คนพวกนี้เขาจะใช้ธรรมศาสตร์.

ใครจะเป็นคนมีธรรมศาสตร์? ก็คนที่ไม่ตามกัน
ปีศาจวัตถุนิยม หยุคกระโดดลงอบายกันเสียทีเถอะ ก็จะได้
เป็นมนุษย์ที่ถูกต้องกันเสียที.

นี่เป็นเรื่องแรกที่จะต้องใช้ธรรมศาสตร์ ขอให้เอาไป
พิจารณา แล้วก็ปรึกษาหารือ หาพวกราบ้องกันให้มากขึ้น, เป็น
ผู้ใช้ธรรมศาสตร์ เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง แก่สังคม แก่
โลกทั้งปวง ให้สมกับที่เราเป็นผู้มีธรรมศาสตร์ เพื่อ
ประโยชน์ความดีของมนุษย์ในโลกนี้.

เวลานี้ก็หมดแล้ว ขอยุติการบรรยายไว้แต่เพียงเท่านี้.

๑. ทัศนคติ บุรณ มีที่ มาจาก

- [illegible]

ธรรมศาสตร์ในการปิดอบาย

- เราจะใช้ธรรมศาสตร์ในการปิดอบาย เป็นเรื่องแรก.
- อบายแปลว่า ไม่มีความจริง คือความเดือดร้อน เสียหาย ได้แก่ นรก เจริจณ เปต อสุรกาย.
- นรกในภาษาคน จะตกต่อเมื่อตายแล้ว และอยู่ใต้ดิน.
- นรกในภาษาธรรม อยู่ที่นี่และเดี๋ยวนี้ อยู่ในหัวใจคน อย่างที่ปู่ ย่า ตา ยาย พูดว่า สวรรค์ ในอก นรกในใจ.
- ผัสสายตานิกรนรก นรกที่อายตนะสำหรับสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ถ้าสัมผัสด้วยความโง่ ก็เกิดนรกที่อายตนะนั้น ๆ.
- ถ้าพูดว่า นรกคือความเดือดร้อน ก็เป็นที่รับได้ทั้งภาษาคนและภาษาธรรม.
- เจริจณคือความโง่ โง่อย่างสัตว์เจริญ.
- ระวังเจริญที่อยู่ในใจของเรา จะทำให้เราโง่ยิ่งกว่าสัตว์เจริญ.
- เปต คือ ความหวาดด้วยอำนาจของกิเลส ยิ่งเจริญจะยิ่งเป็นเปตมากขึ้น.
- อสุรกาย คือความกลัวอย่างไม่มีเหตุผล กลัวสิ่งที่จะทำให้ตาย, กลัวความยากจน, กลัวความทุกข์, กลัวอันตราย ยิ่งรวมมากก็ยิ่งกลัวมาก.
- สิ่งที่จะทำให้ลายอบายหรือปิดอบายได้ คือ ธรรมศาสตร์.
- ถ้าปิดอบายได้จริง ก็เป็นพระอริยบุคคลขั้นต้น คือ พระโสดาบัน.
- การที่จะปิดอบาย ก็จะต้องรู้จักปากทางแห่งอบาย คือ อบายมุข ๖.
- ๑. ตีมน้ำเมา น้ำเมาคือทุกอย่างที่ดื่ม กิน เสพ แล้วทำให้เสียสมบัติ.
- ๒. เทียวกลางคืน คือการใช้เวลาผิด กระทำสิ่งที่ไม่ควรกระทำ.
- ๓. ดูการเล่น ชนิดที่เป็นข้าศึกต่อกุศล ทำให้โง่ หลงใหล หมดเปลือง.
- ๔. เล่นการพนัน ผีการพนันจะเข้าสิง ทำให้หลงใหลจนหมดตัว.
- ๕. คบคนชั่วเป็นมิตร คนชั่วมีเสน่ห์หลอกลวงเอาคนดีไปเป็นคนชั่วได้.
- ๖. เกียจคร้านทำงาน แล้วก็ไปทำผิดอย่างอื่น เพราะไม่รู้ว่าการงานคือการทำบุญ.
- โลกปัจจุบันกำลังเต็มไปด้วยอบายมุข แม้พุทธบริษัท ก็ตกอยู่ในหลุมของอบายมุข.
- ที่เป็นเช่นนี้ เพราะคนเกลียดศาสนา ดูหมิ่นศาสนา เหยียดย่ำรากฐานของศาสนา คือ วัฒนธรรมประจำชาติ ก็เลยเป็นทาสของวัฒนธรรมกิเลสไปตามพวกปีศาจแห่งวัตถุนิยม.
- จะต้องใช้ธรรมศาสตร์ ตัดคอปีศาจวัตถุนิยม คือทำลายความนิยมในวัตถุ.